

Emel İştar,

İşletme Ortaklıklarının Sürdürülebilirliğinde İş Etiği,

Ankara, 2015, Akademisyen Kitabevi, 232 s.

Deęerlendiren: Tutku Seękin Çelik

2014 yılında İstanbul Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı'ndan mevcut kitapla aynı adla çıkardığı tezini sunarak doktora eğitimini tamamlamış olan yazar Emel İştar-İşıklı, Düzce Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümü'nde Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Engelliler, göçmenler ve kadınlar başta olmak üzere toplumdaki dezavantajlı gruplarla ilgili çeşitli çalışmaları olduğu da göz önünde bulundurulursa yazında da toplumda da ikinci plana hatta belki daha da geri plana atılan bireylerin sosyal yaşam ve çalışma hayatındaki konumlarına ilişkin oldukça değerli katkıları bulunmaktadır. Tez çalışmasına dayanan İşletme Ortaklıklarının Sürdürülebilirliğinde İş Etiği adlı çalışmasında yazar, iş ahlakını ve buna ilişkin sorunların küçük ve orta büyüklükteki şirketlerde nasıl etkili olduğunu incelemeyi amaçlamıştır. İlk Bölüm'de ortaklık kavramını ve işletmelerde ortaklık türlerini ayrıntılı olarak ele almış, İkinci Bölüm'de işletmelerde ve aile işletmelerinde başarı ve sürdürülebilirlikle ilişkili bazı kavramlar ve sıkıntılardan bahsetmiş, Üçüncü Bölüm'de etik ve ahlak kavramlarını ele alarak işletmeler ve iş etiğiyle ilişkili problemlere değinmiş, Dördüncü Bölüm'de Trabzon'da küçük ve orta ölçekli aile işletmelerinde gerçekleştirdiği araştırmasını nasıl uyguladığını ve sonuçlarını ayrıntılı olarak ele almıştır.

Her ne kadar kitap içerisinde de belirtildiği gibi “çalışmanın temel amacı, işletme ortaklıklarının sürdürülebilmesine iş etiğinin etkisini incelemek” (İştar, 2015,

@ Arş. Gör. Dr., Medeniyet Üniversitesi, tutku.seckin@medeniyet.edu.tr

s. iii) olsa da başlıkta da geçen işletme ortaklığı, sürdürülebilir olmak gibi kavramlar daha farklı kavramsallaştırıldıkları için ilk başta kitaba çok da konsantre olamadığımı, bu kavramlarla neyin kastedildiğini anlamak için fazlaca çaba sarf ettiğimi belirtmeliyim.

Yazar, işletme ortaklığıyla neyi kastettiğini daha ikinci sayfadan açıkça belirtmiş olsa da yine de yan anlamlar, satın alma-birleşmeler gibi ortaklığı çağrıştıran başka şeyler aranıyor. Sürdürülebilir olma, işletme sürdürülebilirliği ise “işletmenin geleceğini riske atmadan faaliyetlerine başarıyla devam edebilmesi” (İştar, 2015, s. 43) olarak tanımlanmış ve kitap boyunca birçok örnekten de anlaşıldığı üzere aslında uzun ömürlü şirketler ile bağdaştırılarak ekonomik ve fiziki olarak varlıklarını sürdürülebilirlikleri üzerinde durulmuştur. Yazar, bu konuya oldukça özen göstererek kavramlar için açıkça tanımlamalar yapmış olsa da başlıktan dolayı beklenti farklı yönde olduğu için açıkçası biraz yanıltıcı oldu. Kitabın başlığı “İşletmelerin Devamlılığında Ahlaki Olmayan Davranışların Etkisi” olsa çok daha yerinde olabilirdi.

Gerek şirket türleri gerekse işletmelerde etik ile ilgili sorunlarla ilgili çok kapsamlı bir literatür sağlanmış ve yazar, okuyucuyu bu konular hakkında detaylıca bilgilendirmiştir. Ne var ki bu kadar kapsamlı bir şekilde ele alınmış olması, yazarın konuya odaklanmasına engel olmuş zaman zaman metnin akışını engellemiştir. Bazı kısımlarda yazar, odaktan koparak okuyucuyu bilgilendirme misyonuna odaklanmıştır (örn.; ortaklar/yöneticiler arası ilişkilerde verilen ekip çalışması ve ideal yönetici ile ilgili maddeler). Genel yaklaşımların çok iyi özetlenmiş olması ve yazarın bir taraf tutmamış olması, kitabın güçlü yönleri olsa da belirli bir kuramsal bakış açısına odaklanılmış olsa literatürde bir sınır çizilerek akıcılığın çok daha güzel sağlanabileceği kanaatindeyim. Herhangi bir taraf tutmama konusundaki özen, sonuç kısmına gelindiğinde yalnızca çalışmanın özetinin verilmesi şeklinde olduğunda rahatsız edici oluyor, bir okuyucu olarak insan biraz yorumlama, biraz farklı görüşlerin de olması gerektiğini düşünüyor. Yani yazar, sonuç kısmında aslında işlediği konuyu çok da açıklığa kavuşturamadan esere son noktayı koyuyor. Örneğin; yardımseverlik ve dürüstlük gibi güven algısını oluşturan etmenler (Mayer, Davis ve Schoorman, 1995), nitel araştırma kısmında öne çıkıyor, sonuç kısmında en azından bunlara değinilebilirdi diye düşünüyorum.

Kitabın genelinde çok geniş ve kapsamlı kaynak kullanımı mevcut. Yazar, özellikle düşünerek farklı görüşlere ve bağlantılı kavramlara değinmiş ve hem Türk yazını hem yabancı yazını dikkatle tarayarak her görüşe yer vermeye çalışmış. Fakat kitabın iki kısmında, geneldeki bu özeni göremiyoruz. İşletme ortaklıkları-

nın sürdürülebilirliğinde iş etiğinin etkisini gösteren çalışmalar ve ortaklıkların sürdürülebilirliğini sağlayan etkenleri inceleyen çalışmalar kısmında literatürdeki çalışmalara çok kısıtlı değinilmiş. Yazındaki her makaleye ulaşmak zaten mümkün olmayacağı için bu konudaki temel sıkıntı da kanımca yine herhangi bir kurama dayanmamak ve odak noktasını iyi belirleyememekten kaynaklanıyor. Bu konularda yapılmış çalışmaları ayrıca vermektense metin içinde hipotezler oluşturarak daha derli toplu ele almak, yazarın argümanlarını daha iyi anlatmasını sağlayabilirdi. Araştırmasını anlattığı son kısımda da yine bu odak sorununu görüyoruz. Çalışma metodolojisi, kısıtları, araştırmanın aşamaları ile ilgili süreçler örnek verilebilecek nitelikte iyi işlenmiş. Özellikle nitel görüşmeler çalışmayı çok zenginleştirmiş fakat nicel kısımda demografik özelliklerin etkileri ile ilişkili birtakım tablolar arasında kaybolunabiliyor.

Temelde, şirket sahibi ve yöneticilerin hedeflerinin ve alacağı risklerin farklı olduğunu dolayısıyla aralarında çıkar çatışmaları olabileceğini öne süren (Eisenhardt, 1989) vekâlet kuramını odak olarak alsa küçük ve orta büyüklü işletmelerde bu konular hakkında yapılan çalışmalar çok kısıtlı olduğu için yazına verdiği katkıyı daha da güzel ortaya çıkarabilirdi. Her ne kadar etik kavramı, dürüstlük, güven, adalet gibi ahlaki kavramlarla yakından ilişkili olsa da (Solomon, 1992) kitapta sonlara gelindiğinde asıl problemin iş etiği değil bireysel ahlak dışı davranışlar ve güven problemi olduğu görülüyor. Yani yazar, iş etiğinin ya da şirket türlerinin ötesinde aslında bu konulara yoğunlaşsa ve kitap bu şekilde kurgulansa, gelişse kanımca çok daha iyi olabilirdi. Yazına önemli bir katkı sağladığı bir gerçekken odak noktası belirlememesi bu katkıyı bir hayli gölgeliyor.

Kaynakça | References

- Eisenhardt, K. M. (1989). Agency theory: An assessment and review. *Academy of Management Review*, 14(1), 57-74.
- İştar, E. (2015). *İşletme ortaklıklarının sürdürülebilirliğinde iş etiği*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Mayer, R. C., Davis, J. H. ve Schoorman, F. D. (1995). An integrative model of organizational trust. *Academy of Management Review*, 20(3), 709-734.
- Solomon, R. C. (1992). *Ethics and excellence: Cooperation and integrity in business*. Oxford: Oxford University Press.